

A tanárképzés az új, többlépcsős felsőoktatási rendszerben

A társadalmi presztízs folyamatos csökkenése ellenére még mindig vannak olyanok, akik tudatosan, már a felsőoktatásban történő belépéskor tanári pályára készülnek. Az elmúlt évtizedben – a kötelező érettségi tantárgy matematika kivételével – minden természettudományos szaknál megfigyelhető tendencia volt, hogy a fizikus, biológus, geográfus és vegyész hallgatók egyre gyakrabban, késve kapcsolódtak be a tanárképzés folyamatába. Nyilván a harmad és negyedévesek egy részében csak ekkor realizálódott, hogy ha tanári képzettséggel is rendelkezik, valamivel jobb esélyei lesznek a nem túl biztató munkaerő-piaci versenyben.

Sajnos az elmúlt években a tanárképzés bolognainak nevezett többlépcsős képzésbe történő beillesztése súlyos késedelmet szenvedett, emiatt nagyon erős elbizonytalanodást jelző visszajelzéseket kapunk középiskolákból. Elterjedt ui. az a vélekedés, hogy a tanárképzés ezután a főiskolákon koncentrálódik. Ennek a tévedésnek a cáfolata nem kellően határozott. Tény, hogy az alap- és mesterképzési rendszer széleskörű társadalmi megismertetése során nem került kellő súly annak tudatosítására, hogy aki tanári diplomát akar szerezni, annak erre az egyetemeken indított biológia, fizika, földrajz, kémia és matematika BSc-ben is lehetősége lesz.

A teendők világos megjelenése ellen hat, hogy miközben az 1990-es évek kudarcot eredményező egyszakos tanárképzés zsákutcáját felismerve az új rendszer ismét a kétszakos tanárképzés mellett tette le a voksot, a felvételi kérvényt csak egy BSc-re lehet beadni. Tehát aki pl. biológia-földrajz szakos tanár akar lenni, annak vagy biológia, vagy földrajz BSc-re kell bejutnia, s leghamarabb az első, de többnyire a 2. félév után veheti fel a másik tanárszak óráit. Nem lehet tehát kezdettől fogva kétszakos tanári tanulmányokat folytatni. Azt kell mondani, hogy sajnos ebből a késedelemből adódó lemaradást később sem kötelező pótolni, mert a második tanárszak követelményei kevesebb óraszámot írnak elő. Még egyértelműbben fogalmazva: a korábbi, a két szak között teljesen kiegyensúlyozott ismeretmennyiség helyett a belépéskor választott szakból lényegesen több kötelezően elsajátítandó ismeretet ír elő a képzési terv, mint a másodikból. A számok nyelvére lefordítva az említett biológia-földrajz szakos hallgató, ha a biológia BSc-n kezdett, és a földrajz BSc tanári szakirányát vette fel a 2. félév végén, akkor a tanári alapdiplomáját 100 kreditnyi biológia és 50 kreditnyi földrajz ismeretre fogja megkapni. A kétszakosság tehát egyértelműen másfél szakossággá torzult, vagy egy „fő” és egy „mellék”, vagy „minor” szakra. (Ez az aszimmetria Nyugat-Európában már régóta megszokott.)

Sokáig reménykedtünk, hogy ezt a „másfél szakosságot” a mesterképzési szinten teljesen egyensúlyba lehet hozni. Vagyis az MSc 2 éve alatt a minor szak keretében több kötelező órát lehet előírni, s a valódi, középiskolai tanításra is feljogosító diplomát megkapva igazi kétszakos mesterdiplomát kap kézbe a végzős. A szakmák határozott ezirányú fellépése eredményeképp ugyan némileg csökkent az aránytalanság, de teljesen nem sikerült megszüntetni. Így tehát a legelőször 2010 nyarán kétszakos tanári MSc diplomával az egyetemről kikerülő hallgató biológiából 118, földrajzból pedig 88 kreditnyi

kötelező szakmai ismeret birtokában léphet a katedrára. A 25%-os különbség nem tragikus mértékű, de határozottan meglévő eltérés a szakmai tudásban.

Ebből az következik, hogy ezután sem a munkaadó, sem a munkavállaló szempontjából nem mindegy, hogy valaki biológia-földrajz, vagy földrajz-biológia diplomával jelentkezik az iskolában. Ha ui. az adott iskolában több biológia óra ellátására van szükség, mint földrajzra, akkor a biológia-földrajz szakos tanári diplomával rendelkező előnyben van a földrajz-biológia szakos jelentkezővel, hiszen tanulmányai során neki biológiából többet kellett teljesítenie!

Még nem teljesen végiggondolt az a helyzet, ha valaki természettudományos szakához egy bölcsészkarhoz tartozó szakot akar felvenni, pl. matematika-angol, történelem –földrajz, stb. szakos tanári diplomát akar szerezni. A bölcsész és természettudományi szakok párosítása természetesen továbbra is lehetséges, de van még néhány kisebb karok közötti harmonizálási probléma.

Végül érdemes felhívni a figyelmet még egy, már most előre látható különbségre a jelenlegi rendszerhez képest. A kettéosztott 3+2 éves tanári tanulmányok esetében is jóval szigorúbban betartott előmenetel szükséges a tanulmányok 5 év alatti befejezéséhez. A tantárgyak szorosabb egymásra épülése miatt radikálisan lecsökken a mozgási tér, a sikertelen vizsgák időben történő pótlásának lehetősége. A lemaradók, vagy a kulcsfontosságú tantárgyakat késve teljesítők sokkal könnyebben kicsúsznak az államilag támogatott tanulmányi időből, mint eddig. Valószínű, hogy a jelenleginél többen lesznek, akik a diplomájukat már csak néhány félév önfelkészítéssel tudják majd megszerezni.

Várhatóan még évekig tart, mire minden jelentkező számára világossá válik, hogy tanári diplomát az egyetemi 3+2 éves BSc-MSc képzés során is meg lehet szerezni. Ehhez egy adott BSc-re kell bejutni majd már az első év során, választani kell egy másik szakot is, s ez lehet más karhoz tartozó, pl. bölcsészkar szak is. Lényeges, hogy a tanulmányi előmenetel az eddiginél szigorúbb tempót diktál, és tanításra is jogosító diplomát a mesterképzés végén lehet kézhez kapni.

Csorba Péter, DE